

OUTDOOR

Backcountry Skiën en snowboarden buiten de piste, maar dan wel veilig

De witte dood Lawinecursus redt levens

Meer dan 50 graden celsius en geen schaduw 3500 kilometer te voet door de woestijn

Waar de Alpen stoppen, begint de Himalaya Trekking door Nepal

Dodelijker dan de meeste giftige slangen Schorpioenen ook gevaarlijk voor buitensporters

5e jaargang
okt - nov 1997
f7,95/Bfr. 170

Gratis outdoor-spullen!

Tekst en foto's: Linda van Wijk

Ballonvaren

De romantiek voorbij

Terwijl een vliegtuig hoog in de lucht ons met zo'n min verhoord als een langzaamde trein of auto, roept een statig langzaamende ballon emoties op die uit een andere tijd lijken te stammen

Tegen zonsopgang over de weilanden zweven in een rieten mandje... Ik zwijmelde al bij het idee aan een romantische ballonvaart. Als we bij de start met twintig man de mand tegenhouden zodat de wind er geen vat op krijgt, terwijl de gigantische nylon zak gevuld wordt door blauwe vlammen van een gierende gasbrander en we later een sleeplanding maken waarbij het mandje na de touch-down nog enige meters door het weiland wordt gesleurd, krijg ik een heel andere kijk op ballonvaren.

"Wat de kick van het ballonvaren is?" herhaalt piloot Ruud Tibbert mijn vraag peinzend. "Nou, dat je met een gigantische zak lucht de elementen bewingt zonder dat je kunt sturen." "Hoe bedoel je: zonder dat je kunt sturen?" vraag ik. Ruud kijkt me met een verbaasde blik aan en vervolgt: "Het enige dat je kunt regelen met ballonvaren is hoog en laag. De wind bepaald de rest. Je weet er nog niets van begrijp ik?" Ik beken: "Nee."

Ruud en Elly Tibbert vormen samen met hun heteluchtballon het 'High-Level' ballonteam. "Een uit de hand gelopen hobby", vertelt Ruud. Nadat Elly een week lang voor de Hartstichting was meegeweest met een ballonvaarder nam ze Ruud mee. "Van mij hoefde dat niet persé, maar Elly was er weg van, dus die haalde me over." Na tien minuten was Ruud verkocht. En hoe. Hij kocht een tweedehandsballon en ging zijn brevet halen. Een pittig theorie-examen over meteo, voorschriften en materialen. "Het praktijkgedeelte duurt in Nederland ongeveer één jaar aangezien je te maken hebt met vier seizoenen". Na het behalen van zijn

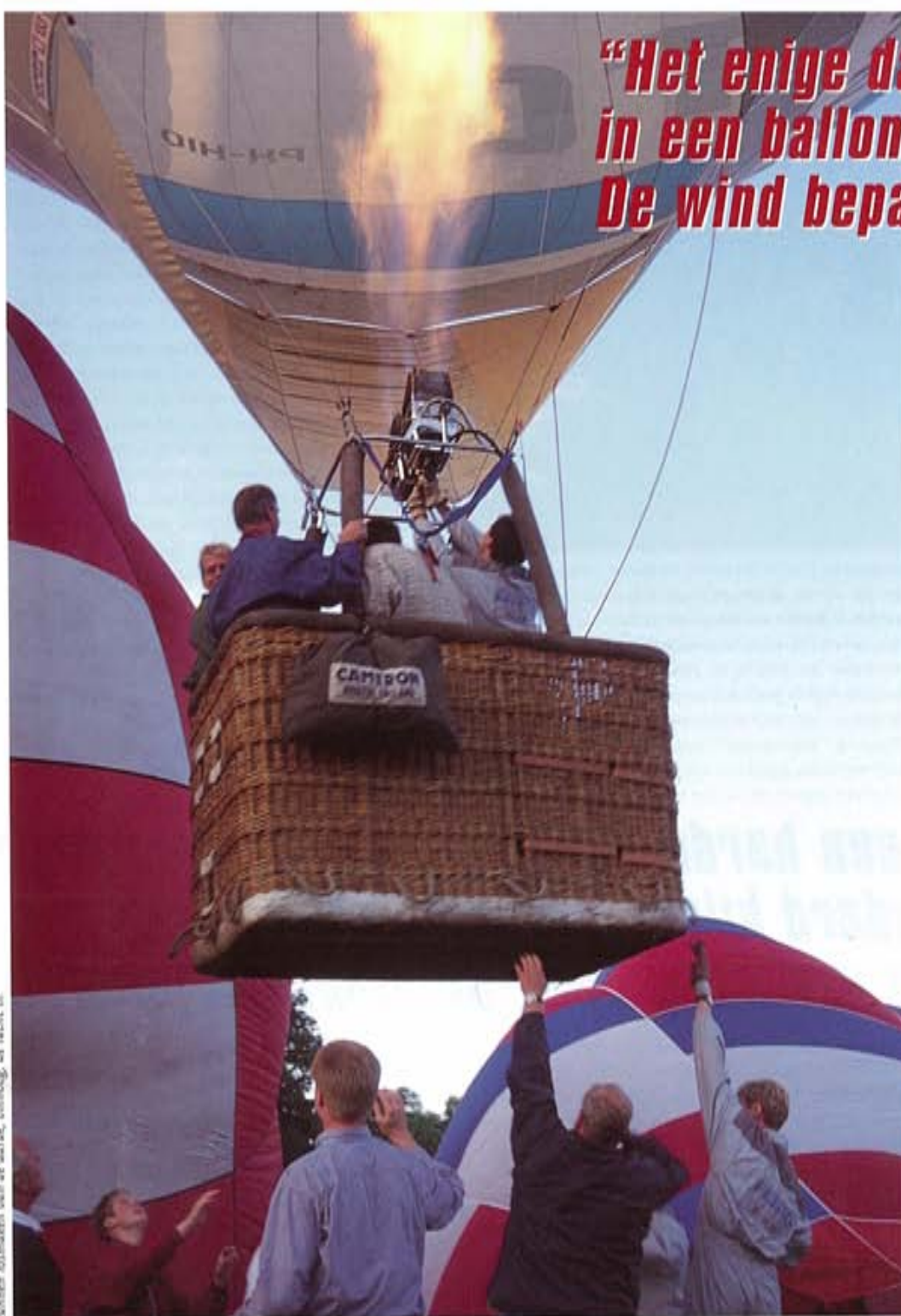
Je hoeft niet zo'n baard te hebben als je wilt ballonvaren, maar het past wel bij

brevet deed hij eerst een jaar lang samen met Elly ervaring op. "Je leert pas goed ballonvaren door het veel te doen," legt Ruud uit. Sinds 1983 verzorgen ze onder de naam 'High-Level Ballooning' passagiers- en reclamevluchten. Ruud geeft tegenwoordig zelf opleidingen. Ik ontmoet ze op het jaarlijkse 'Twente Ballooning' spektakel in Oldenzaal, waar piloten uit de hele wereld bijeen komen om te 'socializen' en ballon te varen.

"Kijk, het principe van een heteluchtballon werkt als volgt", Ruud begint zijn verhaal. "Je legt de rieten mand op z'n zijkant en spreidt de lege nylon ballon als een dwiel uit op een grasveld." Of een rieten mandje niet wat achterhaald is? Natuurlijk heeft die mandje een nostalgische waarde maar daarnaast is er eenvoudigweg nog nooit een betere materiaal soort ontdekt voor ballonmanden. Riet is flexibel en sterk. Het buigt mee en bij harde landingen blijkt het nog altijd beter bestand tegen een klap dan kunststof. "Een harde landing?", schrik ik. "Je kunt behoorlijke klappers maken", gaat Ruud nonchalant verder. "Soms wordt je mand na de landing nog meegesleurd door de ballon. Mijn langste sleeplanding was negentig meter!"

"Je zal maar net op hoge hakken en met een glas champagne in de hand een liefdesverklaring aan het afleggen zijn," merk ik op. Waarop Ruud serieus inhaakt: "Er hangt nog te veel een roze wolk van romantiek rondom deze outdoor-sport. Je zou eens moeten komen kijken bij wedstrijden. Elly en ik varen wedstrijden waarbij je moet proberen op bepaalde coördinaten een marker te gooien. Daarbij gaat het er fanatiek aan toe. De ballon-teams bestuderen de kaart intensief en er wordt scherp gevaren. Je kunt bijvoorbeeld snel en steil dalen door je ballon leeg te laten lopen. Dan weet je niet wat je ziet! Daarnaast heb je langeafstandwedstrijden en worden er hoogterecords gevestigd. Het is een teamsport met veel internationale evenementen. Wij gaan ieder jaar naar een zo'n evenement in de Zwitserse Alpen. Het is schitterend om daar te varen. Verder is het nog steeds niet gelukt om met een ballon de wereld rond te varen. Miljardair Richard Branson van Virgin doet verwoede pogingen maar hij heeft veel concurrentie. Lees de kranten van de afgelopen maanden er maar op na. Die ballonnen zijn niet te vergelijken met deze. Er hangt een drukcabine onder in plaats van een mandje zodat ze op grotere hoogte kunnen varen en gebruik kunnen maken van de 'jetstream'. (waar vliegtuigen ook in vliegen, red.) waardoor je minder brandstof verbruikt. Die ballonnen halen de 200 kilometer per uur."

“Het enige dat je kunt regelen in een ballon is hoog en laag. De wind bepaald de rest”

Als waterdruppels aan het vliegen, maar dan omgekeerd. Driedaagdig waakten de ballen met warme lucht tot ze zikh konnen losmaken van de aarde, omhoog, de lucht in

Ruud is afgedwaald met zijn verhaal. Even kort dus hoe het komt dat een ballon omhoog gaat. Onder de ballon en net boven de mand hangt de gasbrander waarmee je de ballon kunt laten stijgen of zakken. Hij werkt op vloeibare propaan en bestaat uit twee gescheiden systemen. Je hebt dus twee branders, aangesloten op twee verschillende gasflessen die je omstebeurt laat branden. Op deze manier kun je rustig een fles verwisselen. Daarbij is het ook erg handig voor het geval dat één van de branders het gedurende de vlucht begeeft. Het vloeibare propaan wordt voorverwarmd en in verdampende vorm de waakvlam ingespoten. Hierdoor ontstaat een strakke blauwe vlam. Naast de twee hoofdbranders is er een derde brander: de 'koeienbrander'. Dat is een stille brander. Die wordt gebruikt als je laag over de weilanden vliegt, zodat de koeien niet schrikken. Omdat de stille brander de vloeibare propaan direct in de waakvlam spuit geeft dit een gele vlam.

Vier mensen zijn nodig om de ballon op te zetten. Het zogenaamde 'ballon-team'. Als de ballon op het grasveld ligt blaas je met behulp van een grote ventilator,

aangedreven door een 5pk motortje, de nylon zak vol met koude lucht. Gewoon lucht uit de omgeving. Twee mensen houden de onderkant van de zak open. Eén persoon staat bij de ventilator en de vierde staat aan de andere kant van de ballon om de hele boel met een touw in bedwang te houden. Als de zak opblaat wordt de lucht verwarmd met behulp van de brander. Door het verschil in temperatuur binnen en buiten de ballon richt de ballon zich dan langzaam op. Het mandje wordt overeind getild en door het ballonteam in bedwang gehouden; als de wind er vat op krijgt kan het hele zaakje over de grond gaan schuiven. En dat wil je niet.

Voor de start houden de piloten nauw contact met de afdeling meteo van Schiphol. Die geven naast het KNMI-weerbericht sinds kort ook specifieke informatie voor ballonvaarders door. Omdat de windrichting en de temperatuur wijzigen met de hoogte hebben ballonvaarders informatie nodig over verschillende luchtlagen. Hoe hoger, komt hoe warmer en hoe windriger het wordt. Oriëntatie vooraf is belangrijk. Het enige bekende gegeven is het vertrekpunt. Je kunt in principe overal

starten, maar er zijn regels. Je mag bijvoorbeeld niet in een controlegebied van een vliegveld komen. Verder moet je voor de start toestemming vragen aan de burgemeester en de eigenaar van de grond. Als je dan weet dat je op een gemiddelde passagiersvlucht tien tot veertig kilometer aflegt, teken je voor vertrek een cirkel van veertig kilometer rondom je startpunt op de landkaart en bestudeert de landingmogelijkheden. Soms zijn er alleen in bepaalde windrichtingen voldoende open velden om te landen. Met een start in de Randstad maak je het jezelf bijvoorbeeld behoorlijk moeilijk. De hoogte van je vlucht kun je niet precies van tevoren bepalen. Wat wel vaststaat is dat je in Nederland niet lager dan 150 meter mag vliegen en in steden 300 meter boven het hoogste obstakel in jouw vaarrichting moet vliegen.

“Is er helemaal geen maximale hoogte dan?” vraag ik Ruud. “Jawel, ik ben een keer tot 4500 meter gestegen en daar ging de waakvlam van mijn brander uit. Te weinig zuurstof. Voor de brander, maar ook voor onszelf. Op 4000 meter konden we de waakvlam weer aansteken. Dus als je het echt wilt weten, dat is het maximum. Op passagiersvluchten stijgt ik normaalgesproken tot 500, hooguit tot 1500 meter.”

“Maar waarom zou je überhaupt stijgen?” vraag ik. “Het mooie van een ballon is toch eigenlijk dat je er zo laag mee kunt vliegen?”. Ruud glimlacht om zoveel onwetendheid: “Je kunt er je ballon er mee manipuleren. Sturen, als het ware. Dat zit zo: op het noordelijk halfrond krijgt de ballon (met de wind in de rug) een afwijking naar rechts als je stijgt en een afwijking naar links als je daalt. Op het zuidelijk halfrond is dat net andersom. Dat heeft te maken met hoe de aarde om zijn as draait, maar daar zal ik verder niet te diep op in gaan. Ballonvaarders maken gebruik van deze natuurwet, in combinatie met het verschil in windrichting in de luchtlagen. Wat daarbij van belang is, is dat er een enorm verschil zit in het moment van stijgen of dalen en het moment dat de ballon daarop reageert. Met name bij de start en de landing speelt die vertraging een belangrijke rol. Dat zijn dan ook de spannendste momenten van een vlucht. Pas vlak voor de start is de windrichting, de windsnelheid in de diverse luchtlagen op dat moment en de verwachte wind en regen bekend. Dan moet je dus al weten wat de landingsmogelijkheden zijn. Aan de hand van al deze gegevens beslis je of je al dan niet opstijgt. De tegenstrijdigheid is dat je met te weinig wind heel rustig op kunt stijgen, maar nergens komt terwijl je met te veel wind niet weg komt omdat je je ballon dan niet eens gevuld krijgt. Het gaat bij ballonvaren dan wel om ‘de beleving’ en niet zozeer om de afstand die je aflegt, maar het is natuurlijk niet de bedoeling om op één plek te blijven hangen.” “En de landing?” “Tja, dat is elke keer weer een verrassing.” Het is dat ik het weet...

De beste tijden voor een ballonvaart zijn 2 à 3 uur voor zonsopkomst en 2 à 3 uur voor zonsondergang. Ook dat heeft niets met romantiek te maken, maar alles met de meteorologie. Op andere tijden van de dag is er veel thermiek, hetgeen uiterst gevaarlijk is voor een ballon. Die kan namelijk als gevolg van deze plotselinge veranderingen van warme naar koude lucht indeuken. En een te ingedeukte ballon, inderdaad, die valt uit de lucht. De thermiek waar een zweefvlieger dus optimaal gebruik van maakt is onwenselijk in de ballonvaart.

Genoeg theorie. We schuiven aan in het restaurant waar ballon-teams uit de VS, Duitsland, Spanje, Nederland en

Nog even een flinke lading warmte de ballon in staven en de ballon gaat z'n eigen leven leiden. Het enige dat vast staat is de startplaats en die ligt onder je

Thailand zitten te eten. Even later begint in een apart kamertje de briefing. Eigenlijk alleen voor piloten, maar ik ga stil in een hoekje zitten en wordt zowaar niet weggestuurd. De meteoroloog legt eerst uit waarom de voorspelde buien van gisteravond nooit zijn gevallen. En dat het vanavond eigenlijk te hard waait om te varen, maar dat de verwachting is dat de wind zal afnemen. De meteoroloog meldt voorzichtig dat er weer een buienfront in aantocht is. Vanwege de honderden bezoekers die zich al uren staan te verdringen achter de hekken wordt iedereen vriendelijk ver-

gevaarte op z'n plek te houden. De blauwe vlam briest. Het mandje valt om, de mensen liggen over elkaar en rukken, hangen en trekken aan het riet om de ballon in toom te houden. Zes man klimmen het mandje in. Iedereen schreeuwt doorlokaar. Dan komt hij los. Statisch en onder gejuich van de menigte stijgt de eerste ballon op. En als er één schaap over de dam is... vijf, zes, tien ballonnen worden rechtopgezet en stijgen op. "Gaan wij nog?" Ruud zet de ventilator aan maar zegt dat hij nog steeds niet weet of hij zal gaan. Ruud wordt (nog) niet gesponsord dus van 'moeten' is geen sprake. "Bij

allemaal zo snel dat ik er een raar gevoel van in mijn onderbuik krijg. Dan wordt het veld kleiner en zie ik het hele recreatiepark liggen. Achter ons stijgen nog vijf ballonnen op. En dan keert de rust terug. We hangen in een rieten mandje tussen tientallen ballonnen in de avondchemering. Een schitterend gezicht. We vliegen over Oldenzaal, richting Denekamp. "Zie je die watertoren?" vraagt één van de passagiers. "Dat is Duitsland." Het is aangenaam warm in de mand. Na de eerste sensatie van het vertrek neem ik de tijd om alles in me op te nemen. Ik sta me te verbazen. We vliegen met een zak lucht en laten ons meevoeren door de wind. Vlak onder ons zie ik koeien, boerderijen met zwaaiende mensen en een schitterend landgoed. Ik zie Elly met de volgwagen die op een kruispunt de weg vraagt. De man wijst en zij scheurt een zandweggetje in. In de verte zie ik de horizon en het donkere buienfront dat ons achterna komt. Om ons heen hangen overal kleurige ballonnen. Ik wordt er helemaal stil van. Ruud is druk bezig met zijn GPS, het contact met de grond en het varen zelf. Boven me kijk ik in de enorme nylon ballon die af en toe wordt gecorrigeerd door een blauwe of gele gierende vlam van Ruud. "Er staat veel wind," roept Ruud. "Bereid je voor op een harde landing", ik vraag aan de man van honderd kilo of ik op hem mag vallen in plaats van andersom. Dat is goed. Ruud zoekt een grasveld zonder vee. We scheren over de boomtoppen en moeten vlak voor de landing hurken in de mand en een hengel vastpakken. Met een klap komen we neer. Het mandje valt om en sleept nog een paar meter door het gras. Ik val definitief bovenop de man van honderd kilo. "Sorry" mompel ik

"Bereid je voor op een harde landing, hoor ik. Ik vraag aan de man van honderd kilo naast mij of ik op hem mag vallen in plaats van andersom. Hij vindt het goed"

zocht z'n ballonnetje toch maar uit te vouwen op het gras. De 'specials' zullen vanwege de harde wind sowieso niet vliegen. Dat zijn de minder aerodynamische ballonnen in de vorm van kippen, bierblikjes en fotorolletjes.

De ballonteams rijden auto's en aanhangers het veld op en 36 ballonnen worden uitgepakt. Het publiek juicht. Te vroeg. De organisatie besluit in een tweede briefing om in ieder geval één ballon op te laten. De Belgische benadering? Als die neerstort gaat de rest niet? Nee, voor het publiek. In een avondzonnetje en een flinke bries zie ik dat er toch meerdere ballonnen worden opgeblazen. Ik vraag me af of die de lucht in zullen gaan of dat het opblazen voor de show is? De eerste ballon richt zich op en begint over de grond te schuiven. Wat een gigantische dingen zijn dat eigenlijk! Twintig man van diverse ballon-teams hangen aan het ene mandje om het

een normale passagiersvlucht zou ik onder deze omstandigheden niet opstijgen", is het enige wat hij zegt. Het buienfront komt er al aan. Ruud wijst en ik zie dreigende wolken. Onze ballon richt zich op. Hij heeft alle kleuren van de regenboog. Koortsachtig worden er mensen geronseld om de mand tegen te houden. Een hostess komt aanrennen met twee passagiers. Gasten van de organisatie. Het mandje wordt overeind gezet en Ruud richt de vlammenwerper naar boven. Met leren handschoenen aan spuit hij de blauwe vlam in de ballon. "Kom aan boord!" roept hij. Ik kan het niet geloven. Er volgt een heftisch moment: tien mensen houden de mand tegen, de twee mannen en ik klimmen de mand in en Ruud schreeuwt bevelen terwijl de brander met een oorverdovend lawaai vlammen spuugt. Dan voel ik de mand loskomen van de grond. We gaan! Loodrecht omhoog. Ik zie Elly kleiner worden en naar de auto rennen. Die komt ons achterna. Het gaat

en wurm me uit de mand. Ondertussen is het donker geworden. Onwerkelijk sta ik naast de mand. De boer komt aangelopen en vraagt mij: "Bennu vrantwurduluk veur deese ballon?" Ikke niet. Ruud overhandigt hem het boerenpakket, een tas vol kadootjes en legt uit dat hij niet van te voren wist dat hij hier zou landen. Ondertussen land er nog een ballon op het grasveld. De boer weet niet of hij er blij mee is maar neemt toch maar de tweede tas met kadootjes in ontvangst. Elly staat al met de volgwagen te wachten. We vouwen met z'n allen de ballon op en tillen het mandje uit het veld. Als alles is ingepakt drinken we champagne.

Als ik later op de avond afscheid heb genomen van Ruud en Elly en met een certificaat en een polaroid foto als herinnering naar de parkeerplaats loop begint het te regenen. Mij deert het niets. We hebben het gevecht met de elementen vanavond gewonnen.

Lezersaanbieding

High-Level Ballooning doet de lezers van Outdoor Magazine een bijzondere aanbieding: 50 gulden korting per persoon op een ballonvaart van 1 tot 1,5 uur. In plaats van f.350 betaal je nu f.300 per persoon. Vul de bijgaande bon in (of kopie daarvan) en je krijgt een 'ballon-bon' en de rekening thuisgestuurd. Deze ballon-bon is 1 jaar geldig. In overleg met High-Level Ballooning kun je zelf een datum uitkiezen om de bon om te zetten in een ballonvaart. In principe wordt er het hele jaar door gevaren.

Ja, ik wil graag ballonvaren met High Level Ballooning

Ik ben wel/geen abonnee van Outdoor Magazine

Naam

Adres

Postcode

Plaats

NL/B

Telefoon

Opsturen naar Outdoor Magazine, Winthontlaan 200, 3526 KV Utrecht, Nederland